

พุทธเจดียย์...คำขอสุดท้ายของหลวงปู่
ที่ต้องการให้ลูกศิษย์รวมพลังกันสร้างไว้เป็นพุทธบูชา...

เจดีย์บูรพาจุติวริยาประชาสามัคคี

- พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม
- พิมพ์ครั้งที่ ๒ จำนวน ๒๓,๐๐๐ เล่ม

คำนำ

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นจากเหตุปรารภของหลวงปู่สมชาย ฐิตวิริโย ที่ท่านกล่าวว่า เกิดมาแล้วได้ทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติและพระศาสนาได้สมบูรณ์แบบ ยิ่งขาดอยู่อย่างเดียวคือการสร้างพุทธเจดีย์ เพราะจะเป็นหลักฐานยืนยันถึงความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนา และเป็นประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า พระอรหันตธาตุ ซึ่งเป็นสถานที่สักการบูชาที่สำคัญอย่างสูงสุดของชาวพุทธ การสร้างเจดีย์นั้นมียานิสถ์มากมาย ปรารถนาบุญใหญ่เท่าไรก็ยอมได้ ถ้าทำด้วยความเลื่อมใสศรัทธา หลวงปู่ท่านได้เริ่มวางรากฐานการสร้างเจดีย์ที่วัดเขาสุกิม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ต่อมาท่านได้อาพาธ การก่อสร้างจึงต้องชะลอไว้ก่อน จนท่านละสังขารไป คณะศิษย์ทุกฝ่ายจึงพยายามสานต่อปณิธานงานชิ้นสุดท้ายของท่าน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งท่านให้ชื่อเจดีย์นี้ว่า **เจดีย์บูรพาวิฐิตวิริยาประชาสามัคคี** ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องสมัคสรสามัคคี ร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อสร้างให้เสร็จ จะได้นำสรีระ (ร่าง) ของหลวงปู่ผู้เป็นปูชนียสงฆ์ของวัดเขาสุกิม ขึ้นประดิษฐานไว้ในเจดีย์ให้ได้

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นสื่อเชิญศรัทธาประชาชนทั่วประเทศ ให้ได้มีส่วนร่วมในการสร้างเจดีย์อย่างทั่วถึง บางท่านอาจจะรับเป็นเจ้าของภาพแต่ละชั้น แต่ละชั้น แต่ละตารางเมตร นับเป็นมหากุศลอย่างยิ่ง และอีกไม่นานเราจะได้เห็นพุทธเจดีย์เกิดขึ้นเป็นศรีสง่าเบื้องทิศบูรพาของประเทศ **ที่จังหวัดจันทบุรี**

คณะผู้จัดทำ

เส้นทางชีวิตที่ยาวนาน...

ของหลวงปู่

หลวงปู่ได้ปรารภกับศิษยานุศิษย์อยู่เสมอว่า ชีวิตของท่านเกิดมาอย่างคุ้มค่า ได้ทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติและพระศาสนาทั้งที่แผ่นดินเกิดและแผ่นดินที่อยู่อาศัยตลอดทั้งที่อื่นๆ ทั่วประเทศไทย ยังขาดอีกอย่างเดียวที่ตั้งใจไว้ว่าจะต้องทำบูชาพระพุทธศาสนาให้ได้ถ้าไม่ตายเสียก่อน นั่นคือเจดีย์ หลวงปู่ได้เดินทางไปนมัสการบูชาองค์พระเจดีย์ในประเทศพม่าหลายครั้ง ได้เห็นศรัทธาของชาวพม่าที่มีความเลื่อมใสต่อพระพุทธศาสนา ชาวพุทธในประเทศพม่าได้พากันสร้างเจดีย์ไว้มากมายทั่วบ้านทั่วเมือง แม้แต่ในท้องถื่นทุรกันดารตามยอดภูเขา ในแม่น้ำในทะเล ท่านบอกว่า มาพม่าได้เห็นยอดเจดีย์สีทองเหลืองอร่ามแล้วชื่นใจ เมืองไทยเจดีย์เราน้อยมาก ทั้งๆ ที่บ้านเรา อะไรๆ ก็อุดมสมบูรณ์กว่าพม่า แต่ผู้ที่มีศรัทธาในการสร้างเจดีย์นั้นมีน้อย

เจดีย์ซึ่งเป็นหลักชัยของพระพุทธศาสนาอีกอย่างหนึ่งที่มีการกล่าวไว้ในตำนานของทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นอีกสิ่งเดียวที่อยู่ในหัวใจของหลวงปู่ว่า “อะไรๆ ที่สำคัญๆ สำหรับพระพุทธศาสนาก็ได้ทำไว้หมดแล้ว ยิ่งเหลืออีกเพียงอย่างเดียว คือเจดีย์ จะต้องนำพาลูกศิษย์ลูกหาก่อสร้างเจดีย์ฝากไว้ในพระพุทธศาสนาให้ได้”..

หลังจากนั้นหลวงปู่ก็เริ่มบอกบุญเก็บหอมรอมริบ จตุปัจจัยทุกบาททุกสตางค์ เพื่อทำงานบูชาพระพุทธศาสนาตามที่ตั้งใจไว้ เมื่อมีเงินทุนก้อนแรกหลวงปู่ได้เริ่มด้วยการปรับพื้นที่บนภูเขา ซึ่งค่อนข้างจะยากลำบากพอสมควร ใช้รถแบล็คโฮ ๔ คัน รถบรรทุกดินอีกจำนวนมาก อุปสรรคก็มีไม่น้อย บางครั้งต้องใช้เครื่องเจาะหิน ทำการระเบิดหินเพื่อให้ได้พื้นที่ตามขนาดที่ต้องการ ได้ใช้เวลาเป็นแรมปีในการปรับพื้นที่ และต้องใช้เงินทุนจำนวนมากกว่าจะได้พื้นที่ตามที่ต้องการและต้องพบอุปสรรคใหญ่น้อยมาโดยตลอด

หลังจากงานปรับพื้นที่สำเร็จลงแล้ว งานวางศิลาฤกษ์ก็เริ่มขึ้น โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวฯ โปรดเกล้าฯ ให้ ฯพณฯ พลอากาศตรี
กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์มาวาง
ศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๓๘ จึงทำให้โครงการ
ก่อสร้างเจดีย์เริ่มฉายแววลงๆ ขึ้น

ภายหลังจากวางศิลาฤกษ์แล้ว งานเทเสาเข็มก็ได้
ติดตามมาซึ่งค่อนข้างยากอีกเช่นกัน เพราะเป็นพื้นที่
บนภูเขา แต่ก็ผ่านพ้นไปด้วยความเรียบร้อย งานเทคาน
คอดิน งานเทฐานราก และงานเทเสาเอก ก็ตามติดกันมา
เป็นระยะ ในขณะที่งานก่อสร้างเจดีย์กำลังจะเกิดเป็นรูป
เป็นร่างขึ้นมา เสาหลักในการก่อสร้างเจดีย์เริ่มทรุดลง
ที่ว่านี้ไม่ใช่เสาเหล็ก เสาปูน หรือเสาวัสดุอื่นใด นั่นคือ
ศูนย์รวมของเสาทุกๆ เสาที่จะก่อสร้างเจดีย์ให้แล้วเสร็จ
คือเสาเนื้อเสาครุฑธำของลูกศิษย์ทุกคนได้เริ่มมีอาการ
อาพาธเกิดขึ้นบ่อยๆ จึงทำให้ศิษยานุศิษย์ทุกคนปรึกษา
หารือกัน ลงมติว่าให้หยุดการก่อสร้างชั่วคราวรอคอย
จนกว่าหลวงปู่จะหายเป็นปกติ

ในระหว่างนี้หลวงปู่ได้เดินทางไปนมัสการเจดีย์
ชเวดากอง ที่ประเทศพม่าและเจดีย์องค์อื่นๆ อีกครั้ง

พร้อมกับได้สั่งแกะสลักพระพุทธรูปหินขาวจำนวนหลายองค์ หลายขนาด ด้วยหวังว่าเมื่อเจดีย์เสร็จแล้วจะนำเข้าประดิษฐานไว้ภายในองค์เจดีย์ หลวงปู่ได้มามองเห็นว่าหินเป็นวัสดุอย่างเดียวกับที่มีอายุยืนยาวนานเป็นพันๆ ปี ก็ไม่มีบุบสลายเหมือนวัสดุอื่น ต่อมางานแกะสลักพระพุทธรูปก็ได้เริ่มเสร็จและทยอยเข้ามาสู่บริเวณเจดีย์หลายต่อหลายองค์ ในขณะที่เดินทางไปประเทศพม่าคราวนี้หลวงปู่อยู่ในระหว่างอาพาธ แต่สังเกตเห็นว่าหลวงปู่อาพาธแต่ร่างกายเท่านั้น จิตใจของหลวงปู่ปีติเบิกบานผ่องใสมาก ทุกเจดีย์ที่หลวงปู่เข้าไปนมัสการหลวงปู่จะตั้งจิตอธิษฐานเป็นเวลานานๆ และเดินชมรอบๆ บริเวณอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยเลย หลวงปู่จะยิ้มและพาลูกศิษย์ทุกคนเดินเวียนเทียนทุกเจดีย์ เหมือนกับหลวงปู่คิดในใจว่าอีกไม่นานหรอก “เจดีย์สีทองผ่องอำไพ จะต้องประดิษฐานตั้งตระหง่านบนยอดเขาสุกิม...และคงจะสวยงามกว่าของพม่า ยิ่งใหญ่กว่าของพม่า ผู้คนชาวพุทธจะหลั่งไหลไปกราบนมัสการกันทั่วสารทิศมากกว่าของพม่าหลายร้อยเท่าอย่างแน่นอน”...หลวงปู่จะให้ความสนใจกับเจดีย์ในประเทศพม่าทุกองค์

ทุกแห่ง บางแห่งหลวงปู่ก็จะปรารภสรรเสริญความมีศรัทธาของชาวพุทธประเทศพม่าว่า ยุคนั้นสมัยนั้น ชาวพม่ายังมีศรัทธากันถึงเพียงนี้ โดยเฉพาะเมืองพุกาม เมืองเดียว ชาวพม่ายังสร้างเจดีย์องค์น้อยของคี่ใหญ่ไว้มากมายถึงแปดหมื่นสี่พันองค์ แล้วเมืองจันทบุรี จะสร้างเจดีย์เพียงองค์เดียวจะไม่ได้เขียวหรือ ทุกแห่งหลวงปู่จะอธิษฐานอนุโมทนากับผู้สร้าง และชักชวนลูกศิษย์ให้สวดมนต์แผ่เมตตาไปให้ผู้สร้างเจดีย์แต่ละแห่งที่ล่องล่ำไปนับร้อยๆ ปีนั่นทุกแห่ง หลวงปู่บอกว่าผู้ที่ก่อสร้างเจดีย์ได้ขนาดนั้น ถ้าไม่มีศรัทธาอย่างอุกฤติแล้วไม่สามารถทำได้

ภายหลังจากเดินทางไปกราบนมัสการเจดีย์กันทั้งวัน แล้วก็กลับเข้าสถานที่พัก ซึ่งเป็นบริเวณของที่ตั้งเจดีย์ในอดี้อย่างแน่นอน เพราะสังเกตเห็นมีร่องรอยการขุดค้นและมีซากปรักหักพังหลงเหลืออยู่ ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำอจิรวดี คณะของหลวงปู่เดินทางมาถึงที่พักเป็นเวลาพลบค่ำ สังเกตว่าวังเวงขอบกล บรรยากาศเว้งว้าง อิมครีมขอบกล หลวงปู่สรงน้ำแล้วนั่งพักอิริยาบถ ห้อมล้อมไปด้วยพระภิกษุสามเณรและศฤงคารทิพย์

จำนวนมาก ในระหว่างนี้หลวงปู่ปรารภสนทนาวิสาสะกับ
ลูกศิษย์ว่า “การที่มาเมืองพม่านี้มีความหมายหลายอย่าง
มีความสุขกว่าไปเมืองอื่นหลายร้อยเท่า ถ้ามาเที่ยวเฉยๆ
ไม่คิดอะไรก็เสียเงินเปล่าไม่ได้อะไรกลับไป ที่พม่านี้นี้
อยากให้ทุกคนมาเห็นความศรัทธาของชาวพุทธเมืองพม่า
อยากให้ทุกคนมาเห็นองค์มหาเจดีย์ที่มีอยู่ดาษดื่นทุกบ้าน
ทุกเมือง ว่าผู้คนในยุคนั้นสมัยนั้นใครเป็นผู้ชักนำพวกเขา
ก่อสร้าง คนที่สามารถเป็นผู้นำพาในการก่อสร้างองค์เจดีย์
ได้ถึงเพียงนี้ไม่ใช่บุคคลธรรมดา ต้องเป็นพระมหากษัตริย์
หรือพระสงฆ์ที่มีผู้คนเคารพบูชาสูงสุดจึงจะบอกบุญให้
ชาวบ้านช่วยก่อสร้างเจดีย์ได้ถึงเพียงนี้ น่าอนุโมทนาจริงๆ
และผู้คนในยุคสมัยนั้นต้องเห็นอันสงส์ของการสร้าง
เจดีย์ด้วย เขาจึงได้ทุ่มเทกันจริงๆ จังๆ ถึงปานนี้ แต่ก็
เชื่อเหลือเกินว่าผู้คนในสมัยนั้นก็ไม่ใช่มีแต่คนบุญเท่านั้น
คนที่ทำบาปทำกรรมในยุคสมัยนั้นก็คงมีอยู่ไม่น้อยเช่นกัน
มองแล้วคงไม่ต่างอะไรกับบ้านเรา ทุกวันนี้ผู้คนที่ช่วย
สนับสนุนช่วยหาเงินมาก่อมาสร้างก็มี ผู้ที่ขัดขวางการ
ทำงานก็มี พวกที่เข้ามาเพื่อกอบโกยเอาผลประโยชน์ให้
แก่ตัวเองก็มาก พวกนี้น่าสงสารเหลือเกิน..

ภายหลังจากที่หลวงปู่สนทนาวิสาสะพอสมควรแล้ว หลวงปู่ก็บอกให้เข้าที่พักผ่อนเพื่อเอาไว้วันพรุ่งนี้ เพื่อจะเดินทางไปกราบนมัสการเจดีย์ที่อื่นๆ อีก ..ตักตึกของคืนวันนั้นได้เกิดเหตุการณ์ที่ทุกคนไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น แม้แต่หลวงปู่เองก็คาดไม่ถึง กลางดึกสงัด เงียบสงบ บรรยากาศวังเวงของโรงแรม ผู้คนเข้านอนกันหมด แยกกันคนละด้าน พระด้านหนึ่ง แม่ชีด้านหนึ่ง ญาติโยม อุบาสกอุบาสิกาด้านหนึ่ง เมื่อความตึกและความเงียบปกคลุมทุกพื้นที่แล้ว แม้แต่เสียงหรีดเรไร หรือแมลงกลางคืนใดก็ไม่ปรากฏเสียงเลย.. ในระหว่างกลางดึกคืนนั้น ก็มีเสียงอะอะโวยวายดังมาจากห้องพักของญาติโยม เสียงพูดไม่เป็นเสียงมนุษย์ ทุกคนลงความเห็นว่าเป็นเสียงอมมนุษย์เข้าสิงร่างของเสียดี ลูกศิษย์จากลำนารายณ์ที่ติดตามไปในคณะของหลวงปู่ นั่นเอง เพื่อนฝูงช่วยกันจับให้สงบสติอารมณ์นับเป็นสิบคนก็ไม่สามารถที่จะจับได้ เสียงดังมากโหยหวนมาก คร่ำครวญต่างๆ นานา แต่ไม่มีใครฟังภาษานั้นได้แม้แต่คนพม่า คนกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงคนมอญ ซึ่งเป็นพนักงานของโรงแรมซึ่งเข้ามาดูเหตุการณ์ ก็ไม่สามารถฟังภาษาของอมมนุษย์นั้นได้ อมมนุษย์ในร่าง

ของเสียดียังคงคร่ำครวญไม่มีท่าทีว่าจะสงบลงเลย แม่บ้าน
ของเสียดีจึงยอมเสียมารยาทไปที่พักของหลวงปู่ ท่านพ่อ..
ท่านพ่อ..ช่วยเสียดีด้วยไม่รู้เป็นอะไร พุทฺธภาษาอะไรก็ไม่รู้
ไม่มีใครฟังออก ใครจับก็ไม่อยู่ นิมนต์ท่านพ่อโปรดช่วย
เสียดีด้วยเถิด.. หลวงปู่บอกว่า กลับไปบอกเขาว่า เตียว
อาจารย์แผ่เมตตาไปให้ แล้วพรุ่งนี้จะให้เสียดีทำบุญอุทิศ
ไปให้.. หลังจากนั้นทุกสิ่งทุกอย่างเงียบเป็นปกติ เสียดี
เข้าห้องนอนหลับสบาย รุ่งเช้าตื่นขึ้นมาไม่รู้เรื่องกับ
เหตุการณ์เมื่อคืนเลย

ขอวกกลับมาเข้าเรื่องเจติย์ที่วัดเขาสุทฺธิอีกครั้งหนึ่ง
หลวงปู่ตั้งใจว่าจะนำพาศิษยานุศิษย์ก่อสร้างพระเจติย์
ต้องการให้ลูกศิษย์ทุกคนได้มีอานิสงส์ในการสร้างเจติย์บ้าง
เพราะน้อยเหลือเกินที่จะมีคนมานำพาก่อสร้างเจติย์หรือ
ชี้แจงเรื่องอานิสงส์การก่อสร้างเจติย์ให้ญาติโยมทราบว่า
มีอานิสงส์มหาศาลขนาดไหน (อานิสงส์การก่อสร้างเจติย์
จะนำพาให้อ่านในท้ายเล่ม) หลวงปู่เคยปรารภว่าได้เคย
นำพาลูกศิษย์สร้างถาวรวัตถุไว้ในบรรพพุทฺธศาสนามากมาย
หลายอย่างเกือบครบ ยังขาดอยู่เพียงอย่างเดียวคือเจติย์
ซึ่งถาวรวัตถุคงทนถาวรคู่พระพุทฺธศาสนาตลอดไป เป็น

หลักชัยเครื่องยืนยัน ว่าครั้งหนึ่งพระพุทธศาสนาเคย
เจริญรุ่งเรืองในประเทศไทย ความมุ่งมั่นของหลวงปู่ที่มี
ต่อองค์เจดีย์นั้นมากล้นยากที่บรรยาย หลวงปู่จะเก็บเล็ก
ผสมน้อย ไม่ว่าจะตูปัจฉัยที่ลูกศิษย์ถวายท่าน■ากน้อย
เพียงใด ท่านจะสั่งให้ไวยาวัจกรเก็บไว้ทำเจดีย์ทั้งหมด แม้
แต่การรับกิจนิมนต์นอกวัดเหลือจากค่าใช้จ่ายอื่นๆ แล้ว
หลวงปู่ให้นำเข้าส■ทบกองทุนสร้างเจดีย์ทั้งสิ้น โครงการ
ก่อสร้างเจดีย์กำลังดำเนินไปได้ดี แต่อีกด้านหนึ่งเสาหลัก
แห่งศรัทธา คือองค์หลวงปู่ก็มีอาพาธกำเริบเรื่อยๆ จากที่
เคยออกรับกิจนิมนต์ทุกวัน ก็ลดลงไปบ้างหยุดบ้าง ต่อมา
ก็งดรับกิจนิมนต์ข้างนอก เนื่องจากสังขารร่างกายสู้ไม่ไหว
แต่ทุกวันหลวงปู่ก็จะลงมานั่งรับแขกที่วัดทุกวัน ๕ โมงเช้า
ถึงเที่ยง จึ่งขึ้นพักผ่อน ๔ โมงเย็นลงรับแขกอีกรอบหนึ่ง
ถึง ๖ โมงเย็น ในช่วงนี้ ใครมาที่วัดก็มักจะพบหลวงปู่
นั่งรับแขกแจกภาพโปสเตอร์รูปเจดีย์ให้กับศิษยานุศิษย์
ทุกๆ คน ใครทำบุญกับหลวงปู่ ทุกบาททุกสตางค์ หลวงปู่
สั่งให้ไวยาวัจกรรวบรวมเข้ากองทุนก่อสร้างเจดีย์ทั้งหมด
ระยะเวลาต่อมา อาการอาพาธของหลวงปู่ก็มีแต่ทรงกับ
ทรุดบ้างเป็นครั้งคราว ในระหว่างนี้หลวงปู่เริ่มเข้า-ออก

โรงพยาบาลบ่อยขึ้น แต่ลูกศิษย์ก็มีความหวังอยู่ว่าสักวันหนึ่งหลวงปู่คงหายจากอาพาธเป็นปกติอย่างแน่นอน แต่แล้วความหวังของลูกศิษย์ก็เหลือน้อยลงเรื่อยๆ

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ อาการอาพาธของหลวงปู่เป็นที่น่าวิตก ต้องนำเข้าโรงพยาบาลอย่างปัจจุบันทันด่วน ในตอนกลางคืนของวันที่ ๑๔ เดือนกรกฎาคม ๒๕๔๒ เวลาประมาณ ๐๑:๐๐ น. หลวงปู่เกิดมีอาการขัดข้องด้วยระบบทางเดินหายใจติดขัดไม่สะดวกอย่างกะทันหัน พระอุปัชฌาภผู้ปฏิบัติดูแลซึ่งพักอยู่ที่กุฏิใกล้ๆ นั้น สังเกตเห็นภายในกุฏิของหลวงปู่ผิดปกติ จึงเปิดประตูเข้าไปดู พบว่าหลวงปู่อยู่ในอาการน่าวิตก มีเหงื่อเหนียวๆ เม็ดโตๆ ออกที่ตัวหลวงปู่ (ภายหลังจากการค่อยๆ เลาแล้ว หลวงปู่บอกว่าเหงื่อเหนียวๆ ที่ออกมาเมื่อคืน บ้านผมเรียกว่า “..ยางตาย..”) จึงกราบอาราธนานิมนต์หลวงปู่เดินทางเข้าไปตรวจเช็คและรับการรักษาที่โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ในกลางดึกของคืนนั้น เมื่อเดินทางมาถึงโรงพยาบาล แพทย์รับนำหลวงปู่เข้าห้องไอซียู คณะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญของโรงพยาบาลได้เข้าถวายการรักษาพยาบาลอย่างเต็มที่ ได้ตรวจอาการของหลวงปู่อย่างละเอียด จึง

พบว่า.. ออกซิเจนในเลือดต่ำ.. หัวใจขาดเลือด.. แพทย์จึงได้ถวายการรักษาด้วยการให้ออกซิเจน และให้ยาทางเส้นเลือดเป็นการด่วน เวลาประมาณ ๐๕:๐๐ น. ของวันรุ่งขึ้น อาการของหลวงปู่ค่อยๆ หุเลาดีขึ้นมาบ้าง แต่ยังไม่รื้อยเปอร์เซ็นต์

ช่วงบ่ายของวันต่อมา ชาวการอาพาธของหลวงปู่เริ่มแพร่สะพัดไปยังศิษยานุศิษย์ทั้งใกล้และไกล จากปากต่อปาก จึงทำให้ลูกศิษย์ที่มีความเคารพนับถือในหลวงปู่จากสารทิศต่างๆ เริ่มทยอยเดินทางไปเยี่ยมที่โรงพยาบาล รอทราบอาการของหลวงปู่อยู่ที่หน้าห้องไอซียูของโรงพยาบาลด้วยจิตใจระทระทวยกันทุกคน เวลาต่อมาแพทย์ได้อนุญาตให้ลูกศิษย์เข้าเยี่ยมได้ ครั้งแรกที่หลวงปู่พบหน้าลูกศิษย์และญาติโยม ทุกคนมีความเป็นห่วงทันทัน มาเยี่ยมกันมากมาย สังเกตว่าหลวงปู่ตื่นตื่นมาก คำแรกที่หลวงปู่พูดปรารภกับลูกศิษย์ว่า “..ขอ ■■■ บคุณลูกศิษย์ทุก■■■ ที่เป็นห่วง อา■■มารอด■■■แล้ว.. โชค■■■ที่พระเถรใกล้ชิดคิดได้เร็วจึงนำส่ง■■โรงพยาบาลได้ทันเวลา.. ถ้า■■■ช้าอีกไม่ถึงครึ่งชั่วโมง ลูกศิษย์คงไม่ได้เห็น

หน้าอาตมาแล้ว อาตมาก็ไม่ได้เห็นหน้าลูกศิษย์เช่นกัน
ขอขอบคุณทุกคนที่เป็นห่วง..”

บรรดาลูกศิษย์ทุกคนที่ได้เห็นอาการของหลวงปู่
ในครั้งนั้นต่างคนต่างก็ตื่นตันจนกลืนน้ำตาไว้ไม่อยู่ เพราะ
ทุกคนทราบดีว่าหลวงปู่เป็นคนจิตใจเข้มแข็ง ถ้าไม่เหลือ
อะไรแล้ว หลวงปู่จะไม่ขอความช่วยเหลือจากใคร
เลยแม้แต่หมอ เวลาผ่านไปพอสมควรแล้วลูกศิษย์ทุกคน
จึงกราบลาให้หลวงปู่ได้พักผ่อน

เวลา ๒๐:๓๐ น. ของคืนนี้ หลังจากที่ลูกศิษย์มา
เยี่ยมแล้ว คงมีเพียงพระอุปัฏฐากอยู่เพียงสองรูป คอย
ปรนนิบัติวัตรฐาก อยู่ใกล้ชิดในห้องไอซียูของโรงพยาบาล
ท่ามกลางความเจ็บปวดจากเสียงใดๆ นั่นเอง หลวงปู่ได้
ปรารภขึ้นมาว่า “..ป่วยครั้งนี้เห็นทีจะป่วยหนัก และคง
จะเป็นการป่วยครั้งสุดท้าย..” เพราะว่าปีนี้ได้นิมิตเห็น
เทพเจ้าชาวโลกทิพย์มาทวงสัญญาเก่าบ่อยมาก เขามา
บอกว่าถึงกำหนดเวลาที่จะต้องกลับไปเสวยทิพย์สมบัติใน
โลกทิพย์ได้แล้ว ครั้งหลังสุดเมื่อก่อนที่จะมาโรงพยาบาลนี้
ชาวโลกทิพย์มากันเป็นขบวนใหญ่โตมาก ยกขบวนช้าง

สวรรค์มากันล้มหลามไปหมด.. แปลกใจว่า ทุกครั้งที่
เขามา ก็ไม่เคยมากันเยอะขนาดนี้.. เขาบอกว่าถึงเวลา
ที่ท่านจะต้องไปโลกทิพย์ได้แล้ว บารมีของท่านเต็ม
เหลือล้นแล้ว.. หลวงปู่ได้บอกกับเขาไปว่า “..บัดนี้ท่าน
กำลังจะสร้างเจดีย์หลักชัยของพระพุทธศาสนา จะนำพา
ลูกศิษย์สร้างบารมี ด้วยการสร้างเจดีย์อีกสักครั้งหนึ่ง
ก่อน สร้างเจดีย์เสร็จเมื่อไรให้มารับได้ทันที.. เขานิ่ง-เงิบ
ไม่ให้คำตอบใดๆ พวกเขายกขบวนกลับโลกทิพย์ไปทันที
“..หลวงปู่จึงบอกว่าครั้งนี้ น่าจะเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว เพราะ
เขาไม่รับปากว่าอย่างไรเลย..” หลวงปู่ปรารภให้พระ
ผู้ปฏิบัติใกล้ชิดแค่เพียงแค่นี้แล้วหลวงปู่ก็เข้าสมาธิใน
อิริยาบถลีลาไสยาสน์

อาการอาพาธของหลวงปู่อยู่ในระหว่างทรงกับดีขึ้น
บ้างเป็นบางวัน แต่แพทย์ก็ยังไม่อนุญาตให้กลับวัด จึง
ต้องพักอยู่ที่โรงพยาบาลพระปกเกล้ามาเรื่อยๆ จนถึง
วันอาสาฬหบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ตรงกับวันที่ ๑๖
กรกฎาคม ๒๕๔๒ หลวงปู่ก็ยังพักอยู่ที่โรงพยาบาล
วันถัดมาเป็นวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ตรงกับวันที่ ๑๗
กรกฎาคม ๒๕๔๒ เป็นวันอธิษฐานเข้าพรรษา หลวงปู่

ได้ขออนุญาตนายแพทย์เจ้าของไข้เดินทางกลับวัด เพื่อทำพิธีอธิษฐานพรพลา แพทย์ลงความเห็นไม่สมควรที่จะเคลื่อนย้ายในระหว่างนี้ เกรงว่าจะกระทบกระเทือนระบบหัวใจ แต่หลวงปู่ได้ชี้แจงเรื่องวินัยของสงฆ์ ซึ่งหลวงปู่ได้ยึดถือปฏิบัติมาอย่างเคร่งครัดตลอดมายาวนาน ไม่อยากให้เป็นตัวอย่างย่อหย่อนให้พระเณรเอาตัวอย่างแพทย์จึงจำยอมอนุโลมให้หลวงปู่เดินทางกลับวัดได้เป็นครั้งแรก และให้แพทย์และพยาบาลติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดจนประกอบพิธีอธิษฐาน และได้ให้พระภิกษุสามเณร แม่ชี และผู้ปฏิบัติธรรมได้ถวายเครื่องสักการะเป็นครั้งแรกที่หลวงปู่ครั้งนั่งครีบนอนอยู่บนเตียงคนไข้ หลวงปู่ได้ให้อโวกาในวันเข้าพรรษาเหมือนอย่างทุกปี แต่ปีนี้เสียงสวดใส่ที่ก้องกังวานได้หายไป หลวงปู่ได้ให้อโวกาด้วยน้ำเสียงที่สั้นเครือ แผงไปด้วยกิริยาที่เป็นห่วงสานุศิษย์เสียงสั้นๆ ของหลวงปู่ได้สั่นหัวใจของลูกศิษย์ทุกคนจนกระทั่งหมดทั้งศาสนาที่กลืนน้ำตาไว้ไม่อยู่ ปลอ่ยให้น้ำตาที่เต็มตื่นหลังไหลออกมาเป็นการบูชาอโวกาของหลวงปู่

เสร็จจากพิธีการเข้าพรรษาแล้ว หลวงปู่ก็ได้ทำพิธี
 สัตตการณียกิจเดินทางกลับโรงพยาบาลในทันที ได้ใช้
 เวลาพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี
 นานพอสมควร อาการก็ยังไม่ทรงอยู่ แพทย์ผู้รับผิดชอบ
 อาการไข้ของหลวงปู่จึงได้กราบอาราธนานิมนต์ให้หลวงปู่
 เดินทางเข้าไปตรวจเช็คร่างกายที่โรงพยาบาลศิริราช ผล
 ของการตรวจเช็คพบว่า **“ไตของหลวงปู่เริ่มเสื่อม ■■■อด
 เลือดหัวใจตีบ”** แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านหัวใจจึงขออนุญาต
 หลวงปู่ฉีดยา เพื่อตรวจเช็คอย่างละเอียดอีกครั้ง พบว่า
เส้นเลือดหัวใจของหลวงปู่ตีบถึง ๓ เส้น แพทย์จึงได้ถวาย
 การรักษาด้วยการทำบอลลูนเส้นเลือด จึงทำให้อาการ
 ทางด้านหัวใจดีขึ้น แต่ไตกลับทรุดลง จึงทำให้หลวงปู่
“มีอาการซึม เบื่ออาหาร พุงน้อย” ในระหว่างนี้ เมื่อมี
 ญาติโยมเดินทางมาเยี่ยม หลวงปู่ก็พูดคุยทักทายไม่ได้มาก
 ก็เหนื่อย เวลาส่วนใหญ่ของหลวงปู่จึงอยู่กับการเจริญสมาธิ
 ภาวนาในอิริยาบถนอนและนั่งสมาธิ การเดินจงกรมของ
 หลวงปู่ก็ลดลงเรื่อยๆ จากที่หลวงปู่เคยเดินเป็นชั่วโมง
 ก็ลดลงเป็นครึ่งชั่วโมง ยืนบนที่ สิบนาที ห้านาที แล้วยก
 เหลือเพียงเดินไปหนึ่งครั้ง เดินกลับหนึ่งครั้ง อาการของ

หลวงปู่ระหว่างนี้มีขึ้นๆ ลงๆ ไม่แน่นอน แต่ท่านก็ยังจดจำอะไรต่างๆ ได้แม่นยำ โดยเฉพาะเรื่องการนำพาลูกศิษย์สร้างบารมีแจกทานยังสถานที่ต่างๆ ท่านจะถามพระอุปัฏฐากเสมอๆ ว่าถึงวันนั้นหรือยัง ไปทำหรือยัง งานที่โน้นมีใครไปแทนหรือเปล่า อะไรเหล่านี้เป็นต้น

ในปีนี้หลวงปู่ถามว่า วันที่ ๑๒ สิงหา วันแม่ปีนี้ จะถึงแล้วไม่ใช่หรือ (ปี พ.ศ. ๒๕๔๒) มีใครเตรียมข้าวสารไปแจกเด็กนักเรียนหรือยัง.. พระอุปัฏฐากกราบเรียนว่า “..ปีนี้หลวงปู่ป่วย สุขภาพยังไม่ได้ ขอกราบนิมนต์คุณพ่อพักสักปี..” หลวงปู่ตอบว่า “..นั่นสิ.. ปีนี้สุขภาพไม่ดี ยิ่งต้องรีบทำ เรื่องการสร้างบารมีถ้ายังทำไหวทำต่อไป อย่าหยุด อย่าผลัดวันประกันพรุ่ง ว่าปีนี้สุขภาพไม่ดีพักไว้ก่อน ปีหน้าสุขภาพดีจึงค่อยทำ อย่างนั้นถือว่าประมาท..” หลวงปู่สั่งต่อไปว่าวันแม่ปีนี้ให้บอกลูกศิษย์ไปรวมกันที่ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๒ อรัญประเทศ และที่กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๑ จันทบุรี และให้เตรียมข้าวสารไว้สี่ร้อยกระสอบ เงินสดสองแสนบาท เพื่อมอบให้กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน

นำไปมอบให้กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พร้อมอาหารแห้งอื่นๆ อีกจำนวนมาก...

เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๒ หลวงปู่ก็ขออนุญาตแพทย์เดินทางไปมอบสิ่งของต่างๆ ให้กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งที่รัฐประเศและที่จันทบุรี เสร็จแล้วหลวงปู่ก็เดินทางกลับเข้ารับการรักษายาบาลที่โรงพยาบาลศิริราชอย่างเดิม พักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราชเป็นระยะเวลานานพอสมควร ในวันหนึ่ง ขณะที่อยู่ลำพังกับพระอุปัฏฐาก หลวงปู่ออกจากสมาธิแล้วได้ปรารภขึ้นว่า “..ถ้ายังอยู่โรงพยาบาล ผมเดินไม่ได้แน่..” พักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลตลอดพรรษา จนถึงวันทอดกฐินสามัคคีประจำปีของวัดเขาสุทิม จึงได้ขออนุญาตจากแพทย์เจ้าของไข้เดินทางกลับวัดเพื่อรับกฐิน ในระหว่างนี้คณะศิษย์ได้กราบนิมนต์ให้หลวงปู่เข้าไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลวิชัยยุทธ หลวงปู่จึงพิจารณาอยู่ครู่ใหญ่แล้วจึงตกลงรับนิมนต์ตามที่คณะศิษย์ปรารภนาถิ หลวงปู่ได้เข้ารับการรักษาดัวต่อที่โรงพยาบาลวิชัยยุทธ ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๒ และได้เข้าตรวจร่างกายอย่าง

ละเอียดยีกครั้งหนึ่งจากนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญระดับประเทศ ผลปรากฏว่าพบโรคต่างๆ ดังนี้

๑. เส้นเลือดในสมองตีบและอัมพฤกษ์ ซีกขวา
๒. โรคเบาหวาน และโรคไตเรื้อรัง
๓. โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ และหัวใจวาย
๔. กรวยไตอักเสบเรื้อรัง
๕. กระดูกเข้าเสื่อม
๖. เส้นเลือดนิ้วเท้าขาดเลือด
๗. เส้นเลือดแข็งทั้งตัว

แพทย์ได้ทำการรักษาอาการทางไตและสมอง ซึ่งมีอาการติดเชื้ทางไตเป็นพักๆ จันักัดอาหารได้น้อย และลำลักน้ำบ่อยครั้ง ตลอดทั้งมีอาการซึมไม่อยากรพูด แพทย์ได้แนะนำให้ทำการผ่าตัดใส่สายยางเข้าไปในกระเพาะอาหารทางหน้าท้อง เพื่อถวายอาหารเหลว ได้กราบเรียนหลวงปู่ทราบถึงวิธีการของแพทย์ หลวงปู่อนุญาตให้แพทย์ได้ทำตามหลักวิชาของแพทย์

ต่อมาที่นิ้วเท้าของหลวงปู่ได้เกิดมีแผลแบบปัจจุบัน และเกิดเรื้อรังขึ้น แพทย์ได้แนะนำว่าควรตัดทิ้ง แต่ยังไม่ทัน

ได้ตัดแผลที่นิ้วเท้า แผลก็ได้ค่อยๆ หายเป็นปกติโดยไม่ต้อง
ทำอะไรทั้งสิ้น

อาการไตวายของหลวงปู่เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ
คณะแพทย์ผู้รักษาพยาบาลจึงมีความเห็นว่าควรล้างไต จึง
ได้ประชุมทั้งคณะสงฆ์และคณะแพทย์มีมติให้กราบเรียน
หลวงปู่ หลวงปู่อนุญาต คณะแพทย์ได้ทำการล้างไต
ภายหลังจากทำการล้างไตแล้ว อาการของหลวงปู่ดีขึ้น
อย่างเห็นได้ชัด สามารถลุกขึ้นนั่ง พูดคุยสนทนากับลูกศิษย์
ที่เดินทางมาเยี่ยมได้อย่างปกติ อาการระดับนี้ดีอยู่ได้เพียง
ระยะเดียว

วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๓ หลวงปู่เริ่มมีอาการ
ทางระบบหายใจขึ้นมา คือ มีอาการหอบ-เหนื่อย บางครั้ง
ไม่รู้สีกตัว แพทย์ต้องนำเข้าห้องไอซียู ตรวจพบว่าหัวใจ
ขาดเลือด.. แพทย์ได้ผ่าตัดใส่ท่อหลอดลมคอเพื่อช่วย
การหายใจ คณะแพทย์ได้ประชุมปรึกษากับศัลยแพทย์
ทางโรคหัวใจ ซึ่งได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพอทำได้ แต่อัตรา
เสี่ยงสูงมาก

เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ หลวงปู่มีอาการปอดบวม
เพิ่มเข้ามาอีก คณะแพทย์ผู้ทำการรักษาจึงจำเป็นต้อง

เจาะที่ลำคอเพื่อให้หายใจทางท่อหายใจ ได้กราบเรียน หลวงปู่เพื่อขออนุญาต เมื่อหลวงปู่อนุญาตแล้ว แพทย์ จึงได้ทำการเจาะและใส่ท่อช่วยหายใจ ในระหว่างนี้หลวงปู่ ไม่รู้สึกตัวเลย

การล้างไตต้องเพิ่มเป็น ๒ ครั้งต่อสัปดาห์ อาการ ห่วงไปมีแต่ทรงกับทรุดลง ไม่ดีขึ้น คณะสงฆ์ได้มีการ ประชุมและเชิญนายแพทย์มาอธิบายถึงอาการอาพาธ คณะแพทย์ได้ชี้แจงให้ทราบเป็นที่น่าพอใจ และบอกว่า “..ให้ทำใจ โอกาสหายนั้นไม่มี มีแต่จะทรุดลงไปเรื่อยๆ ในที่สุดสมองก็จะตายไปเอง..”

วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๓ คณะสงฆ์ และคณะศิษย์ ผู้ที่มีความเคารพนับถือในหลวงปู่ ได้จัดทำบุญมหาจุฬาลงกรณ ครั้งยิ่งใหญ่ มีการปล่อยชีวิตสัตว์เล็ก สัตว์ใหญ่ สัตว์บก และสัตว์น้ำ จำนวนมากนับเป็นพันชีวิต ได้มีการบรรพชา สามเณรและอุปสมบทพระภิกษุ จำนวน ๑๐๙ รูป และมีลูกศิษย์ฝ่ายหญิงบวชเป็นแม่ชีถวายจำนวนหนึ่ง และให้มีการบำเพ็ญสวดมนต์ภาวนา ณ ลานเจดีย์เป็นเวลา ๑๕ วัน ด้วยเดชเดชะบารมีพลังของศิษยานุศิษย์ใน

ครั้งนั้น ได้ปรากฏเป็นอานิสงส์ หลวงปู่ได้ฟื้น ได้สติ รู้สึกตัวขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง แพทย์ได้ถอดเครื่องช่วยหายใจออกได้ การล้างไตก็ลดลงเหลืออง ๑ ครั้ง/สัปดาห์ และออกจากห้องไอซียู ออกมาอยู่ห้องคนไข้ปกติได้ และอาการต่างๆ ก็เริ่มดีขึ้นเป็นลำดับ คณะแพทย์ได้อนุญาตให้หลวงปู่เดินทางกลับวัดได้ แต่ต้องกลับไปล้างไตสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

ในระหว่างนี้อาการต่างๆ ของหลวงปู่จัดว่าดีขึ้นมากเกินคาด ถึงแม้ว่าสุขภาพของหลวงปู่ยังไม่แข็งแรงเหมือนเมื่อก่อน ถ้าเป็นบางคนก็จะพักผ่อนรักษาดูแล ไม่เดินทางไปไหนมาไหน แต่หลวงปู่กลับตรงกันข้าม ท่านจะปรารภอยู่เสมอๆ ให้มีมรณัส^๑ดี^๒อยู่ทุก^๓หมายใจ.. ท่านรีบเร่งประกาศ^๔คุณงามความดี^๕อย่างเต็มที่^๖ที่ เกรงว่าความตายจะมาถึง^๗ก่อนได้ทำความดี.. ในช่วงนี้พระผู้อุปัฏฐากเองก็ยังวิตกกังวล เกรงว่าอาการของหลวงปู่จะทรุดและอันตรายมาก แต่ตัวของหลวงปู่จะปรารภให้พาไปทำบุญที่โน้นที่นั่นอยู่ตลอดเวลาไม่เคยว่างเว้น ท่านจะเดินทางไปเป็นประธานทอดผ้าป่า ทอดกฐิน ไปแจกสิ่งของตามโรงเรียน เดินทางไปเยี่ยมเยียนตามวัด และสถานที่ที่ท่านเคย

บำเพ็ญภาวนาตั้งแต่สมัยอดีตหลายแห่งหลายที่ เหมือน หลวงปู่ให้ปริศนาธรรมแก่ลูกศิษย์อย่างใดอย่างหนึ่ง

พ.ศ. ๒๕๔๕ หลวงปู่เริ่มมีอาการเหนื่อย เนื่องจาก ในช่องปอดมีน้ำเข้า ต้องเจาะน้ำออก และต้องล้างไตเพิ่มขึ้นเป็น ๒ ครั้ง/สัปดาห์ ต้องพักอยู่ในห้องไอซียู เนื่องจาก หลวงปู่มีอาการเหนื่อยเพิ่มขึ้น คณะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้คำแนะนำว่า “..ต้องทำการรักษาด้วยการผ่าตัด เส้นเลือดหัวใจที่ตีบ ๓ เส้น และต้องเย็บเส้นเลือดหัวใจที่เคยขยายไว้ซึ่งปัจจุบันมีรอยร้าว..” ได้กราบเรียนหลวงปู่ หลวงปู่อนุญาตและได้เซ็นชื่ออนุญาตด้วยลายมือของ หลวงปู่เอง ให้คณะแพทย์ผู้ทำการรักษาพยาบาลทำการ ผ่าตัดได้

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ภายหลังจากที่ ทำการผ่าตัดแล้ว อาการของหลวงปู่ดีขึ้นเป็นลำดับจน สามารถเดินทางกลับมาพักที่วัดเขาสกิมได้เป็นครั้งคราว แต่ก็ยังต้องเดินทางไปล้างไตที่โรงพยาบาลทุกสัปดาห์ อาการของหลวงปู่ในช่วงนี้จัดอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจ ของคณะแพทย์ผู้ถวายการรักษา และเป็นที่พอใจของ

คณะศิษยานุศิษย์เป็นอย่างมาก หลวงปู่จะปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสดชื่น ดังนี้

เวลาประมาณ ๐๘:๓๐ น.

พระอุปัฏฐากถวายทำกายภาพ

เวลาประมาณ ๐๙:๐๐ น.

หลวงปู่จะไปที่ชั้น ๒ ตึก ๖๐ ปี เพื่อต้อนรับ
ญาติโยมทุกๆ คนที่มาขอพบ

- อธิษฐานจิตปลุกเสกวัตถุมงคลให้กับบรรดา
ศิษยานุศิษย์
- ขึ้นไปที่ชั้น ๓ เพื่อจุดธูป และถวายพวงมาลัย
ดอกไม้บูชาพระพุทธรูปทุกองค์
- กลับขึ้นกุฏิเพื่อพักผ่อนปฏิบัติสมาธิภาวนา

เวลาประมาณ ๑๗:๐๐ น.

หลวงปู่จะลงไปที่สระน้ำเพื่อให้อาหารปลา-เต่า
ตะพาบ

- เสร็จแล้วกลับขึ้นสงฆ์-เช็ดตัว-พักผ่อน

เวลาประมาณ ๒๐:๐๐ น. พักผ่อน

อาการอาพาธของหลวงปู่จะทรงอยู่ระดับนี้มาเป็นระยะเวลานาน ไม่มีอาการว่าจะทรุดลงแต่อย่างไร จนนับว่าเป็นที่พอใจแก่คณะแพทย์ และแก่คณะศิษยานุศิษย์ทุกๆ คนเป็นอย่างมาก จนถึงประมาณกลางปี ๒๕๔๖ อาการอาพาธของหลวงปู่ทรุดลงเล็กน้อย และต้องล้างไตเพิ่มขึ้นเป็น ๓ ครั้ง/สัปดาห์ แต่ก็ยังเดินทางไป-กลับ จันทบุรี-กรุงเทพฯ ได้อย่างปกติ

กลางปี พ.ศ. ๒๕๔๗ หลวงปู่ต้องเข้า ไอซียู บ่อยขึ้น เนื่องจากระบบทางเดินปัสสาวะไม่ปกติ ปัสสาวะน้อยลง และมีน้ำคั่งอยู่ในปอดเสมอ ต้องเจาะออกบ่อยขึ้น แต่หลวงปู่ก็ยังไม่รู้สึกตัวดี มีสติรับรู้รับทราบทุกอย่างปกติ

วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ หลวงปู่ได้อธิษฐานพรพรขาที่วัดเขาสุกิม แต่หลังจากเสร็จพิธีแล้ว หลวงปู่มีอาการซึมมากขึ้น ต้องเดินทางกลับเข้าโรงพยาบาลวิชัยยุทธอีกครั้ง คณะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจเช็คอาการของหลวงปู่อย่างละเอียด และพบว่าหลวงปู่มีอาการตีบตันของเส้นเลือดดำใหญ่ที่หัวใจทั้งสองข้าง ทำให้มีน้ำคั่งในปอดเสมอ ต้องใส่ท่อระบายน้ำออกจากช่องเยื่อหุ้มปอด

วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นวันปวารณาออกพรรษา หลวงปู่เดินทางกลับมาทำพิธีออกพรรษาที่วัดเขาสุกิมอีกครั้งหนึ่ง **และเป็นพรรษาสุดท้ายที่หลวงปู่ได้มาร่วมปวารณาออกพรรษากับลูกศิษย์อย่างใกล้ชิด** หลวงปู่ได้ทำเป็นตัวอย่างที่ดั่งงามไว้ให้ลูกศิษย์ทุกคนได้จดจำ **ว่าระเบียบวินัยของสงฆ์ควรยึดถือปฏิบัติจนวินาทีสุดท้าย** วันนี้คณะสงฆ์ คณะแม่ชี คณะศิษยานุศิษย์ ได้มีโอกาสนวายนเครื่องสักการะ **กล่าวคำขอขมา** **ทอาโหแด่หลวงปู่เป็นครั้งสุดท้าย** และหลวงปู่ได้แจ้งใจ **กล่าวคำให้พรแก่ลูกศิษย์ทุกคนด้วยเมตตา** และเป็นพรรษาสุดท้ายที่หลวงปู่ให้ **เป็นปัจฉิมโอวาทของหลวงปู่** ภายหลังจากรับกฐินตามธรรมเนียมทางพระพุทธศาสนาแล้ว จึงได้กราบอาราธนาหลวงปู่เดินทางกลับไปยังโรงพยาบาลวิชัยยุทธ เพื่อล้างไต

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ หลวงปู่ต้องเดินทางไปโรงพยาบาลวิชัยยุทธอีกครั้งหนึ่ง **และเป็นครั้งสุดท้ายของหลวงปู่** ในครั้งนี้อาการของหลวงปู่ ชี้นและไม่ค่อยมีแรง

วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ เป็นวันขึ้นปีใหม่ หลวงปู่มีอาการสดชื่นขึ้นบ้างเล็กน้อย วันนี้ได้มีคณะศิษย์เดินทางไปกราบเยี่ยมขอพรจากหลวงปู่กันมากพอสมควร หลวงปู่ได้เมตตาอธิษฐานจิตทำน้าพระพุทธรูปและได้ **ประพรมน้ำพระพุทธรูปให้แก่ศิษยานุศิษย์เป็นครั้งสุดท้าย** ลูกศิษย์ทุกคนได้ร่วมพลังจิตถวายพรแด่หลวงปู่ ขอให้หลวงปู่แข็งแรงหายเจ็บหายป่วย อยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรแก่ลูกศิษย์ไปชั่วกาลนานด้วยเทอญ.

ภา๓หลังจากวันขึ้นปีใหม่แล้ว อาการของหลวงปู่มีแต่ทรุดอยู่ ไม่ดีขึ้น แพทย์ต้องถวายเครื่องช่วยหายใจตลอดเวลา ต้องเข้าออกห้องไอซียูบ่อยครั้งขึ้น อาการของหลวงปู่ทรุดลงอย่างน่าวิตก ชาวอาการทรุดของหลวงปู่เริ่มรู้จักกันในระหว่างครูบาอาจารย์ผู้ที่เคารพนับถือและศิษยานุศิษย์ ทุกคนทราบข่าวก็เริ่มทยอยมาเยี่ยม หลวงปู่เห็นหน้าก็จดจำครูบาอาจารย์ได้ทุกองค์ จดจำลูกศิษย์ได้ทุกคนเป็นอย่างดี ไม่มีอาการหลงลืมใดๆ

วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นวันทำบุญคล้ายวันเกิดของหลวงปู่ประจำปี แต่ปีนี้หลวงปู่ไม่สามารถเดินทางกลับไปวัดเพื่อรับมฤตดาลักการะจากคณะศิษยา-

นุศิษย์ได้อีกแล้ว คณะแพทย์ผู้ถวายการรักษาพยาบาล เห็นว่าไม่ควรเคลื่อนย้ายหลวงปู่ เพราะหลวงปู่มีอาการ ไตวายมากขึ้น ไม่ปัสสาวะ และความดันเลือดต่ำมาก จนแพทย์ไม่สามารถที่ทำการล้างไตได้อีกแล้ว ในช่วงนี้ หลวงปู่จะหลับตาภาวนาทำสมาธิอยู่ตลอดเวลา แพทย์ และพระอุปัชฌ์จากตลอดทั้งศิษยานุศิษย์ต่างทราบกันดีว่า หลวงปู่กำลังประทุษร้ายต่อของท่าน ถ้าไม่กิจของแพทย์ แล้ว ทุกท่านจะนั่งเจ็บ ไม่มีไปจะต้องตัวหลวงปู่เลย แต่เมื่อกิจของแพทย์ที่จะต้องกราบเรียนขออนุญาต ก็กราบขอโอกาสท่านที่ใกล้ๆ หู หลวงปู่จะมาม้า และพยักหน้า รับทราบ หรืออนุญาตให้ปฏิบัติได้

วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๘ แพทย์ได้นำหลวงปู่ เข้าห้องไอซียูอีกครั้ง เพราะความดันต่ำมาก

วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๔๘ อาการของหลวงปู่ เริ่มตกต่ำอย่างน่าวิตก แพทย์ต้องป้อนหัวใจ ถึง ๒ ครั้ง แพทย์ได้ประกาศธาตุขันธ์ของหลวงปู่ไว้จนถึงเช้าวันเสาร์

วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๘ เวลา ๑๐:๔๐ น.

หลวงปู่ได้ถึงแก่มรณภาพ ละสังขารด้วยอาการ

อันสงบ ณ โรงพยาบาลวิชัยยุทธ กรุงเทพมหานคร ข้า
การมรณภาพของหลวงปู่แพร่หลายออกไปอย่างรวดเร็ว
ศิษยานุศิษย์จากสารทิศต่างๆ ททยอยเดินทางไปกราบ
นมัสการศพหลวงปู่กันตลอดเวลา

วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๘ เวลา ๑๐:๐๐ น.

ได้เคลื่อนศพหลวงปู่ออกจากโรงพยาบาล เพื่อไป
ตั้งบำเพ็ญกุศล ที่วัดเทพศิรินทราวาส ได้มีคณะศิษยา-
นุศิษย์มาร่วมส่งศพหลวงปู่อย่างล้นหลาม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทาน
น้ำหลวงสรงศพ พร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศประกอบศพ
พระราชทานหีบทองหีบประกอบศพ และรับศพอยู่ใน
พระบรมราชานุเคราะห์ ๓ วัน มีพระพิธีธรรมสวดพระ
อภิธรรมเวลากลางคืน กำหนด ๓ คืน

วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๘ เวลา ๑๕:๐๐ น.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกล-
มหาสังฆปริณายก เสด็จสรงน้ำหลวงอาบศพ

เวลา ๑๖:๐๐ น.

- สมเด็จพระพุฒาจารย์ วัดสระเกศ
- สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ วัดสัมพันธวงศ์
- สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ วัดมกุฏกษัตริยาราม
- พระเถรานุเถระ กรรมการมหาเถรสมาคม
มาร่วมสร้างน้ำศพ

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๘ เวลา ๑๙:๐๐ น.

ทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เชิญพวงมาลาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ไปวางหน้าหีบศพ

วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๘ เวลา ๑๙:๐๐ น.

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา-สิริโสภาพัณณวดี ทรงพระกรุณาโปรดให้กรมวัง เชิญพวงมาลาวางหน้าหีบศพ

วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๘ เวลา ๑๘:๔๕ น.

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
โปรดเกล้าฯ ให้พลอากาศเอกเกษม อยู่สุข เชิญพวงมาลา
ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
และของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระ
วรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราช-
กุมาร ไปวางหน้าหีบศพ

วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๘ เวลา ๑๙:๐๐ น.

ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนา
พรรณวดี ทรงพระกรุณาโปรดให้ คุณเพ็ญศรี เขียวมีส่วน
เชิญพวงมาลาไปวางหน้าหีบศพ

วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๘ เวลา ๑๙:๐๐ น.

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวร-
ราชาทินัดดามาตุ โปรดให้ คุณหญิงเพ็ญศรี ไชยวงศ์
เชิญพวงมาลาไปวางหน้าหีบศพ

วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๙:๐๐ น.

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จในการพระพิธีธรรม สวดพระอภิธรรม

วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

ทรงพระกรุณาโปรดบำเพ็ญพระราชกุศล ๗ วัน

เวลา ๑๐:๐๐ น.

พระสงฆ์ ๑๐ รูป สวดพระพุทธมนต์ จบ

มีพระธรรมเทศา ๑ กัณฑ์ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้น

ถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล

เวลา ๑๙:๐๐ น.

พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๒:๐๐ น.

เคลื่อนศพหลวงปู่ กลับวัดเขาสุกิม คลื่นศรัทธา ของคณะศิษยานุศิษย์ผู้ที่มีความเคารพนับถือในหลวงปู่ จากทั่วสารทิศของประเทศ และบางส่วนจากต่างประเทศ ได้ร่วมขบวนแห่ส่งศพหลวงปู่ จากกรุงเทพฯ ถึงจันทบุรี ด้วยขบวนรถกว่า ๒๐๐ คัน เมื่อขบวนเดินทางมาสู่พื้นที่

เขตเมืองจันทบุรีแล้ว ยังมีคลื่นของพุทธบริษัททั้งพระภิกษุ สามเณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา เข้าแถวรอรับการกลับมา ของหลวงปู่อย่างล้นหลามมืดฟ้ามัวดิน จิตใจของทุกคน มีจุดมุ่งหมาย ณ ที่แห่งเดียวกัน ทุกคนเฝ้ารอการกลับมา ของหลวงปู่ตั้งแต่เช้า จนกระทั่งบ่าย ไม่มีใครแม้แต่คนเดียว บ่นว่าเหนื่อย หรือบ่นว่าร้อน ต่างคนต่างเฝ้ารอด้วยอาการ สงบ-เจียบ เมื่อขบวนศพหลวงปู่ค่อยๆ เคลื่อนมาถึง เขตบริเวณหน้าประตูวัด เกือบทุกคนที่มองเห็นหีบทอง พระราชทาน ที่บรรจุสรีระของหลวงปู่ แล้วกลั่นน้ำ อาลัยไว้มิได้ ทุกคนสลด สังเวช ปล่อยให้น้ำไหลออกมา เป็นเครื่องบูชาศพหลวงปู่ ด้วยความตื้นตันอย่างสุดซึ้ง

นับแต่นี้ไป ลูกศิษย์คงไม่ได้ยินเสียงให้พรของหลวงปู่ ที่ได้ยินกันจนชินว่า “..โชค...ๆ ขอให้ลูกศิษย์โชคดี..” เสียงหัวเราะอันก้องกังวานบนเขาสุกิม คงไม่ได้เห็นชายจีวร สีลักปลิวเอื่อยๆ ในเวลาหลวงปู่ลงมาเดินให้อาหารปลา ที่ริมขอบสระ และคงไม่ได้เห็นอริยาบถแห่งความเมตตา แก่เด็กน้อยๆ ที่หลวงปู่มักจับยกมาอุ้มเป่ากระหม่อม แล้ว ใช้พรว่า “..เพ็ญๆ เลี้ยงง่ายๆ โตวัน โตคืน เป็นเจ้าคน

นายคน เว้ย.." คงไม่ได้เห็นพานใส่วัตถุมงคลจะเป็น
สายสร้อย แหวน กำไล กระเป๋าสตางค์ และรูปหอม
เป็นมัตถุ ก็นั่งรอกันจนรุ่งทิวสัปดาห์ ให้หลวงปู่ได้แผ่เมตตา
สุดท้ายหลวงปู่จะบอกว่า "..เฮ้อ ดีแล้ว..แคล้วคลาด ปลอดภัย..
เหลือกินเหลือใช้กันทุกท่านทุกคน.." อีกหลายๆ สิ่ง หลาย
อย่างที่หลวงปู่ได้เมตตาตามอบให้ลูกศิษย์ทุกคนเสมอภาคกัน
ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ทุกคนมีความสำนึกในพระคุณใน
ความดีที่หลวงปู่มอบให้แก่ศิษยานุศิษย์นับตั้งแต่เบื้องต้นแรก
จนวสาน

เส้นทางชีวิตที่ยาวนานของหลวงปู่ ๒๐ ปี ทางโลก
๖๐ ปี ๗๒ วัน บนทางธรรมแห่งความบริสุทธิ์ บริบูรณ์
ทั้งด้าน ศีล สมาธิ ปัญญา และข้อวัตรปฏิบัติทั้งดงาม
อีกทั้งด้านวินัยอันเคร่งครัด สงบ เลี้ยงยม ล้ำรวมระวางด้วย
คุณธรรมอันละเอียดลึกซึ้ง เพียบพร้อมไปด้วยธุดงค์วัตร
อันน่าเลื่อมใส มีพรหมวิหารธรรม และมีขันติธรรม
อดทนต่ออุปสรรคทั้งภายนอกและภายในนานัปการนี้ได้
กล่าวเฉพาะส่วนภายนอกที่ได้พบเห็นหลวงปู่เป็นประจำ
ส่วนด้านภายในคือ ภูมิธรรมชั้นสูงของหลวงปู่ นั้น สูงเกิน
สติปัญญาของผู้รวบรวม จึงมิบังอาจกล่าบบันทึกไว้ ณ ที่นี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ ฯพณฯ พล.อ.ต. กำนัน สนิทวานิช องคมนตรี
เป็นผู้แทนพระองค์มาประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เจดีย์ “บูรพาธิดาวิริยาประชาสามัคคี”

ได้ บันทึกได้เพียงเท่าที่รู้เห็นว่า จิตใจของหลวงปู่ นั้นเข้มข้น
เข้มแข็ง แกร่งเกินอณูมณีนแห่งเมืองจันท

เส้นทางสายธรรมอันยาวนาน ที่หลวงปู่ออกประกาศ
ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระชินวรณั ลัมมา-
ลัมพุทธเจ้านั้น บัดนี้ได้ดำเนินมาจนถึงปลายทางสุดท้าย
ถึงหลักชัย และประสบความสำเร็จอย่างงดงาม “..พระ
อาจารย์...ชา... วิฑิตวิริโย..” ชื่อนี้ได้จารึกประดิษฐานอยู่คู่
กับชื่อ “-วัดเขาสุกิม..” ตลอดไปชั่วกาลนาน

เจดีย และสถูป

สถานที่อันควรสักการบูชาสำคัญ
เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า

“..เจดีย และสถูป..” มีความหมายว่า ..สิ่งก่อสร้าง
ซึ่งก่อไว้สำหรับเป็นที่เคารพนับถือ เช่น บุคคล สถานที่
หรือวัตถุที่ควรเคารพบูชา.. เพื่อเป็นอนุสรณ์เตือนใจให้เกิด
ศรัทธาและกุศลธรรมอื่นๆ “..เจดีย และสถูป..” ที่สำคัญ
มี ๔ อย่างคือ

๑. ธาตุเจดีย สถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
๒. บริโภคเจดีย คือ สิ่งของหรือสถานที่ ที่พระพุทธเจ้า
ทรงใช้สอย
๓. ธรรมเจดีย บรรจุพระธรรม คือ พุทธพจน์
๔. อุทเทสิกเจดีย คือพระพุทธรูป

๑. จุฬามณีเจดีย ตั้งอยู่ ณ สวรรค์ชั้น ๒ คือ
ดาวดึงส์เทวโลกเป็นพระเจดียที่บรรจุพระจุฬามณี (มวย

ผม) ของพระสิทธิธัตถะ เมื่อครั้งเสด็จออกบรรพชา และ
พระหาฐธัตถ์ คือพระเขี้ยวแก้วเบื่องบนขวา นอกจากนั้น
พระรากขวัญ (กระดูกไหปลาร้า) เบื่องขวาก็ประดิษฐาน
อยู่ในพระจุฬามณีเจดีย์สถานเช่นกัน

๒. โคตมเจดีย์ อยู่ทางทิศใต้ของนครเวสาลี นคร-
หลวงของแคว้นวัชชี เป็นสถานที่ซึ่งพระพุทธเจ้าเคยเสด็จ
ประทับหลายครั้งและเคยทรงทำนิมิตต์โอภาสแก่พระ
อานนท์

๓. ทุสสเจดีย์ เจดีย์สถาน ณ พรหมโลก ซึ่งสมุฏการ-
พรหม นำพระภุชญาเครื่องทรงในมรณาสที่พระโพธิสัตว์ สละ
ออกเปลี่ยนมาทรงจีวรเมื่อออกบรรพชา นำไปประดิษฐาน
อยู่ในทุสสเจดีย์ ครั้นพระพุทธเจ้าดับขันธปรินิพพานแล้ว
พระรากขวัญเบื่องซ้ายกับพระอุณหิส ถูกนำไปประดิษฐาน
อยู่ในทุสสเจดีย์เช่นกัน

๔. ปาวาลเจดีย์ เจดีย์สถานอยู่ที่เมืองเวสาลี แคว้น
วัชชี พระพุทธเจ้าทรงทำนิมิตต์โอภาสแก่พระอานนท์ จากนั้น
พระพุทธเจ้าทรงปลงพระชนมายุสังขาร ณ ปาวาลเจดีย์
ในวันเพ็ญเดือน ๓ ก่อนปรินิพพาน ๓ เดือน

๕. ปาสาณเจดีย์ เจดีย์สถานในแคว้นมคธ ซึ่งมาณพ ๑๖ คน ผู้เป็นศิษย์ของพราหมณ์พาวรี ผู้เป็นอาจารย์ใหญ่ ตั้งอาศรมสอนไตรเพทแก่ศิษย์ทั้ง ๑๖ คน ไปถามปัญหา พระบรมศาสดา เพื่อจะทดสอบว่าพระพุทธรองค์เป็นพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าจริงหรือไม่

๖. พุทฺธเจดีย์ เจดีย์สถานอยู่ทางตอนเหนือของ เมืองเวสาลีนครหลวงของแคว้นวัชชี เป็นสถานที่ซึ่ง พระพุทธเจ้าทรงทำนิมิตต์โอภาสแก่พระอานนท์

๗. เจดีย์พุทธคยา เจดีย์สถานอยู่ใกล้แม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม พระพุทธองค์ได้เสด็จมาประทับ ที่ใต้ต้นโพธิ์ และได้ตรัสรู้อันุตตรสัมมาสัมโพธิญาณที่นี่

๘. มกุฏพันธเจดีย์ สถานที่ถวายพระเพลิงพระ- พุทธสรีระ อยู่ทางทิศตะวันออกของนครกุสินารา แคว้น มัลละ

๙. รัตนเจดีย์ เจดีย์เรือนแก้ว อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของต้นพระศรีมหาโพธิ์ ณ ที่นี้พระพุทธเจ้า ทรงประทับพิจารณาพระอภิธรรมปิฎกเป็นเวลา ๗ วัน

๑๐. รัตนจงกรมเจดีย์ เจดีย์ที่จงกรมแก้ว อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของต้นพระศรีมหาโพธิ์

๑๑. สัตตัมพเจดีย์ เจดีย์สถานที่นครเวสาลี นครหลวงแคว้นวัชชี ณ ที่นี้พระพุทธเจ้าทรงเจ้าทรงทำนิมิตต์โอภาสแก่พระอานนท์

๑๒. รัันทเจดีย์ เจดีย์สถานที่นครเวสาลี นครหลวงของแคว้นวัชชี ณ ที่นี้พระพุทธเจ้าทรงทำนิมิตต์โอภาสแก่พระอานนท์

๑๓. อนิมิสเจดีย์ สถานที่ซึ่งพระพุทธเจ้าเสด็จขึ้นจ้องดูต้นพระศรีมหาโพธิ์โดยมิได้กระพริบพระเนตรตลอด ๗ วัน

๑๔. อัลดคาฬวเจดีย์ อยู่ใกล้อำพวันนคร พระพุทธเจ้าได้เทศนาโปรดชาวเมืองอาฬวีให้ตั้งอยู่ในกัลยาณธรรม

๑๕. อานันทเจดีย์ เจดีย์สถานที่ในเขตโกคนคร ระหว่างทางจากเมืองเวสาลี แคว้นวัชชีไปสู่เมืองปาวา แคว้นมัลละ ณ ที่นี้พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ ๕๐๐ รูปทรงประทับแสดงธรรมโปรดพุทธบริษัทชาวเมืองโกคนคร

ในส่วน of พระสถูปที่มีความเกี่ยวพันถึงปริโภาคเจดีย์ได้ประมวลนำมาไว้ ณ ที่ นี้ ๔ พระสถูปด้วยกันดังนี้

■. **เจาคันธีสถูป** สถูปแห่งนี้พระเจ้าอโคทมหาราช ทรงสร้างเป็นที่ระลึกที่พระพุทธเจ้าทรงพบปัญจวัคคีย์เป็นครั้งแรก

๒. **ธัมเมกขสถูป** อยู่ใกล้เคียงกับเจาคันธีสถูป เป็นสถานที่ระลึกถึงในกาลที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์

■. **ตุมพสถูป** อยู่ที่เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ พระสถูปแห่งนี้บรรจุพระนันททองที่ใช้ดวงแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ

๔. **อังคารสถูป** อยู่ที่เมืองปิณฑลวัน เป็นที่ประดิษฐานพระอังคาร (เถ้าถ่าน) ของพระพุทธเจ้า

สำหรับพระบริวารของพระพุทธเจ้าทั้งหลายนั้น ได้อัญเชิญไปบรรจุไว้ในสถูป ๑๑ แห่งตามนครต่างๆ ดังนี้

๑. พระกายพันธ์ (ประคตเฒ, สายรัดเฒ) สถิตอยู่ที่เมืองปาฏลีบุตร

๒. พระอุทมสาฎก (ผ้าคลุมอาบน้ำ) สถิตอยู่ที่เมืองปัญจาลรัฐ

๓. พระจัมมขันธ์ (เครื่องหนังต่างๆ) สถิตอยู่ที่เมือง
โกสลราชู
๔. ไม้สีฟัน สถิตอยู่ที่เมืองมิลลา
๕. พระธมกรก (กระบอกกรองน้ำ) สถิตอยู่ที่เมือง
วิเทหาราชู
๖. มีด กับ กล่องเข็ม สถิตอยู่ที่เมืองอินทปัตถ์
๗. จลองพระบาทและถลกบาตร สถิตอยู่ที่เมือง
อุสิรพราหมณคาม
๘. เครื่องลาด (เครื่องป้อนนงนอน) สถิตอยู่ที่เมือง
มกฏนคร
๙. ไตรจีวร (ผ้าสามผืนที่พระวินัยอนุญาตให้ภิกษุมีไว้
ใช้ประจำตัวคือ ผ้าทาบ, ผ้าห่ม (จีวร),
ผ้าห่ม (สบง) สถิตอยู่ที่เมืองภัททราชู
๑๐. บาตร เดิมสถิตอยู่ที่เมืองปาฏลีบุตร ภายหลัง
ไปอยู่ที่เมืองลังกาทวีป
๑๑. นิสีหนะสันถัต (ผ้าปูนั่ง, ผ้ารองนั่ง) สถิตอยู่ที่เมือง
กุรุราชู

อานิสงส์การสร้างเจดีย์ (โดยย่อ)

การสร้างเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ หรือ อัฐิธาตุของบุคคลที่ควรบูชา ได้แก่ **พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันต์ และพระเจ้าจักรพรรดิ** เป็นการสร้างมงคลให้กับตนเองอย่างสูงสุด เมื่อตายไปย่อมไปสู่สุคติโลกสวรรค์ ย่อมได้ดวงตาเห็นธรรม และบรรลุมรรคผลนิพพานโดยง่าย การมีส่วนร่วมสร้างพระเจดีย์จะมากหรือน้อย ถ้าทำด้วยความเลื่อมใส ก็ย่อมได้รับอานิสงส์มากมาย ดังตัวอย่างที่หยิบยกมาให้ท่านได้อ่านต่อไปนี้

พระเถระรูปนี้ในชาติก่อนมีส่วนร่วมสร้างเจดีย์ เพียงท่านใส่ก้อนปูนขาวลงในแผ่นอิฐ ซึ่งประชาชนกำลังก่ออิฐสร้างเจดีย์อยู่ เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ด้วยจิตใจเลื่อมใส อำนาจแห่งบุญนั้นได้บันดาลให้ท่านไปเกิดในสวรรค์และโลกมนุษย์ ถึง ๙๔ กัป พอมาถึงสมัย **พระพุทธเจ้ามณโคด** ท่านได้มาบวชในพระพุทธศาสนา ท่านคือ **พระสุธาภิณฑิยเถระ**

และยังมีเรื่องเล่าจากพระมหาโมคคัลลานะเถระว่าท่านได้พบเทพบุตรตนหนึ่ง มีวิมานสวยงามวิจิตรตระการตา แวดล้อมด้วยนางฟ้าจำนวนมาก มาพ้อนรำขับร้องให้เบิกบานใจ และเทพบุตรตนนี้มีอำนาจยิ่งใหญ่เหนือเทพบุตรทั้งปวง ท่านจึงถามเทพบุตรตนนั้นว่า เมื่อท่านเป็นมนุษย์ได้ทำบุญอะไรไว้หรือ ท่านถึงมีอำนาจมาก มีรัศมีสว่างไสวไปทั่วทุกทิศอย่างนี้ เทพบุตรตนนั้นตอบว่า แต่ก่อนเมื่อเป็นมนุษย์ได้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้ออกบวชอยู่ ๗ พรรษา และเป็นสาวกของพระศาสดา **นามว่าสุเมธ** ซึ่งต่อมาได้ดับขันธปรินิพพานแล้ว พระบรมสารีริกธาตุของท่านบรรจุไว้ในรัตนเจดีย์ซึ่งห่อหุ้มด้วยข่ายทองคำ ท่านได้ชักชวนประชาชนให้ไปสักการบูชาด้วยความเลื่อมใส **กุศ**จะส่งผลให้ขึ้นสวรรค์ ด้วยผลบุญนี้เองทำให้ข้าพเจ้าได้มาเสวยสุขอยู่ในทิพย์วิมานนี้เอง

ส่วนพระมหากัสสปะเถระนั้น ท่านได้พบเปา **น**หนึ่งมีกลิ่นเน่าเหม็น มี **มู**นอนกินปาก **น**จากนี้ยังถูกยมบาลฉีกปาก แล้วรดน้ำให้สแบริ้น จึงถามถึงผลกรรมของเปรตตนนั้น ทราบว่าแต่ก่อนตอนเป็นมนุษย์ตนเป็นชาวนครราชคฤห์ได้ **ห**มิให้บุตร ภรรยา บุชา

พระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พร้อมกับเล่าถึงพวก
ที่มีความคิดและการกระทำเหมือนตน **ส่วนภรรยาและ**
บุตรของ■ได้ไปเสวยสุขอยู่บนสวรรค์ มีวิมานสวยส
งดงาม เพราะอานิสงส์ที่ได้ไปไหว้พระบรมสารีริกธาตุ
สำหรับตนเองนั้นตั้งใจไว้ว่า หากได้เกิดเป็นมนุษย์อีกครั้ง
จะทำการบูชาพระสถูปเจดีย์ให้มากอย่างแน่นอน

นอกจากนี้ในครั้งพุทธกาล **พระเจ้าปัสเสนทิโกศล** ได้
เสด็จไปยังเมืองสาวัตถีพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์และ
ข้าราชการเป็นอันมาก ครั้นถึงหาดทรายริมฝั่งแม่น้ำ
พระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นทรายขาวผ่องบริสุทธิ์ยิ่งนัก
ทรงมีพระทัยเลื่อมใสอย่างแรงกล้า ได้รับสั่งให้ช่วยกันก่อ
กองทรายให้เป็นรูปเจดีย์ถึง **๘๔,๐๐๐ องค์** มองดูเป็น
ทิวแถวสวยงาม เพื่อเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา
เสร็จแล้วได้เสด็จไปเฝ้า**พระพุทธเจ้าที่บุบผารามมหาวิหาร**
แล้วได้ทูลถามถึงอานิสงส์แห่งการก่อเจดีย์ทราย พระ-
พุทธเจ้าตรัสว่า ขอถวายพระพรมหาบพิตร ผู้มีศรัทธา
แรงกล้าได้ก่อเจดีย์ทรายถึง ๘๔,๐๐๐ องค์ หรือแม้แต่
องค์เดียว ก็ย่อมได้รับอานิสงส์มาก **จะไม่ตกนรกตลอด**
รัชชาติ ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ จักอุดมสมบูรณ์ทุกอย่าง มี

ชื่อเสียงก็แพร่ไปทั่วทุกทิศ จากนั้นจะได้ไปสวรรค์
 เสวยทิพย์สมบัติ การก่อเจดีย์ทลายเป็นเรื่องของผู้มีความ
 จลาค มีความคิดดี ได้ทำเป็นประเพณีมาแล้วในอดีต แม้
 พระตถาคตเองก็เคยกระทำมาแล้วในครั้งเป็นพระโพธิสัตว์
 ในครั้งนั้นตถาคตยากจนมากอาชีพตัดฟืนขาย วันหนึ่ง
 ได้พบทรายขาวสะอาดมากในราวป่า ก็มีจิตศรัทธาฝังใส
 วันนั้นได้หยุดตัดฟืนทั้งวัน ได้กวาดทรายก่อเป็นเจดีย์โดย
 ไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก แล้วเปลื้องผ้าห่มของตน ถัก
 ทำเป็นธงประดับไว้ เพื่อบูชาพระตัสสะสัมมาสัมพุทธเจ้า
 แล้วอธิษฐานจิตขอให้เป็นปัจจัยแห่งพระโพธิญาณ
 ในอนาคตกาล ครั้นเมื่อตายไปแล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้น
 ดาวดึงส์อยู่ ๒ พันปีทิพย์ เมื่อสิ้นอายุขัย ได้อุบัติมาเกิด
 เป็นพระตถาคตนี้เอง สำหรับพระเจ้าปเสนทิโกศลนั้น
 ก็ได้รับพยากรณ์ว่าจะได้เป็นพระพุทธเจ้าในภพภาคหน้า

และพระมหากัสสปเถระ ยังได้กล่าวถึงประวัติและ
 ผลบุญแห่งการสร้างพุทธเจดีย์ของท่านไว้ดังนี้ ในครั้งที่
 พระพุทธเจ้ามีนามว่าปทุมุตตระ พระองค์ได้ปรินิพพาน
 แล้ว พระมหากัสสปเถระได้ชักชวนหมู่ญาติมิตรและ
 ประชาชน ให้มาร่วมกันสร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

เพื่อบูชาพระพุทธเจ้ากันเถิด ทุกคนมีจิตเลื่อมใส ปิติ
 อิ่มเอมใจ จึงได้ช่วยกันสร้างเจดีย์สูงค่าเสร็จลงด้วยความ
 เรียบร้อย **เจดีย์สูงร้อยศอก สร้างปราสาทห้าร้อยศอก** สูง
 ตระหง่านจรดท้องฟ้า ทุกคนมีจิตปิติเบิกบานในอานิสงส์
 ผลบุญที่ได้พากันทำไว้ เมื่อท่านตายไปแล้วได้ไปเกิดใน
■สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อยู่บนยานทิพย์เทียมด้วยม้าสินธพ
 พันตัว วิมานของท่านสูงตระหง่านเจ็ดชั้น **มีปราสาท**
หนึ่งพัน■องค์ ซึ่งสร้างด้วยทองคำ ศาลาหน้ามุขสร้างด้วย
แก้วมณี ส่องแสงสว่างเจิดจ้าไปทั่วสารทิศ ทั้งยังมีอำนาจ
 เหนือเทวดาทั้งปวง เมื่อลงมาเกิดในโลกมนุษย์ ในกัป
 ที่หกหมื่นในภัทรกัปนี้ ได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่
 ครอบครองอาณาเขตไปถึง ๔ ทวีป มีแก้วแหวนเงินทอง
 มากมาย ประชาชนมีความสุขสำราญเหมือนดังเมืองบน
 สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งท่านเป็นอย่างนี้ถึง ๓๓ ครั้ง ทั้งหมด
 เกิดขึ้นจากผลบุญที่ได้ทำไว้จากการสร้างเจดีย์ และชาติ
 สุดท้ายได้มาเกิดในสกุลพราหมณ์ที่ร่ำรวย แต่■ละหวัญ
 ออกบวชจนสำเร็จเป็น**พระอรหันต์** ผู้เลิศด้วยปฏิสัมภิทา ๔
 วิโมกข์ ๘ และ■ภิญญา ๖

ด้วยเหตุนี้หลวงปู่จึงได้นำพาสร้างเจดีย์ เพื่อไว้เป็นที่สักการบูชาไปจนชั่วลูกหลาน การสร้างเจดีย์มีอาณิสถ์มากมายสุดจะพรรณนา ฉะนั้นควรแล้วที่เราท่านทั้งหลาย จะหาโอกาสร่วมสร้างเจดีย์เสียแต่บัดนี้ เป็นการเพิ่มพูนบุญกุศลครั้งใหญ่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา อาจารย์บูชา และเพื่อน้อมรำลึกถึงคุณความดี ความเมตตาของหลวงปู่สมชาย ฐิตวิริโย ผู้เป็นอาจารย์ของพวกเราทุกคน เป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ ที่หลวงปู่มุ่งมั่นว่า **สุดท้ายของชีวิต จะนำพาลูกศิษย์สร้างเจดีย์บูชาพระพุทธศาสนา** ให้เหลืออร่ามบนยอดเขาสุกิม เจดีย์องค์นี้หลวงปู่ให้ชื่อว่า **เจดีย์บูรพาฐิตวิริยาประชาสามัคคี** มีขนาดกว้าง ๕๕ เมตร ยาว ๕๕ เมตร สูง ๑๑๕ เมตร มีทั้งหมด ๗ ชั้น ชั้นหลัก ๖ ชั้น ชั้นลอย ๑ ชั้น เมื่อสร้างเสร็จแล้วจะเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูป หินหยกพม่า สรีระ (ร่าง) ของหลวงปู่ตลอดไป เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม และที่ศึกษาพระไตรปิฎกหลายภาษา ดังนั้นคุณค่าของพระเจดีย์องค์นี้มีมากมาย **จะเป็นมหากุศलयิ่งใหญ่** ถ้าทุกท่านได้มีส่วนร่วม จะมากหรือน้อยขอให้

ทำด้วยใจศรัทธา บัดนี้หลวงปู่ได้นำเป็นปฐมฤกษ์ให้แล้ว
จึงขอเชิญชวนทุกท่านร่วมกันดำเนินรอยตามเจตนารมย์
ของหลวงปู่ ข้าหรือเรืต้องสำเร็จตามแรงปรารถนาของ
ครูบาอาจารย์อย่างแน่นอน

ขอเรียนเชิญทุกท่านร่วมบุญมหากุศล

สร้างพุทธเจดีย์

สูง ๑๑๙ เมตร กว้าง ๙๙ เมตร ยาว ๙๙ เมตร
มีทั้งหมด ๗ ชั้น ชั้นหลัก ๖ ชั้น ชั้นลอย ๑ ชั้น

ณ วัดเขาสุกิม

ร่วมทำบุญโดยโอนเงินเข้าบัญชี

ออมทรัพย์ ธนาคารกสิกรไทย ชื่อบัญชี วัดเขาสุกิม

เลขที่ ๑๔๘-๒-๖๙๖๘๔-๔ ถนนศรีรองเมือง จันทบุรี

สอบถามรายละเอียด และรับของที่ระลึกได้ที่

โทร. ๐๑-๘๖๑-๘๗๓๖, ๐๙-๘๑๖-๔๓๔๓, ๐๖-๑๕๙-๘๗๗๗

สัพพทานัน ฐมุตทานัน ชินาติ การให้ธรรมย่อมชนะการให้ทั้งปวง

ขออนุโมทนา

รายนามผู้บริจาคทุนทรัพย์ ในการจัดพิมพ์หนังสือพุทธเจติย

๑. พระสุทัศน์ ปภาสโก	๒๐,๐๐๐ บาท
คุณปริดาภรณ์ ธรรมโอภาส	
๒. พระปัญญา วิฑฒเมโธ	๕,๐๒๐ บาท
คุณสุวิรัตน์ - คุณเรณูฤดี ศรีรัตนพร	
๓. พระชลกิตติ อธิกิตติ	๑,๐๐๐ บาท
๔. พลอากาศโทพินิจ ชาติไทย	๓๐,๐๐๐ บาท
๕. คุณฉัตรชัย - คุณจิราภา - คุณจันทนา กิตติยาภิสิทธิ์	๑๐,๐๐๐ บาท
๖. คุณทองวรรณ บุญวัฒน์ พร้อมครอบครัว	๑๐,๐๐๐ บาท
๗. คุณณัฐคม รติศานติพงศ์ (เสียบ้าง)	๑๐,๐๐๐ บาท
๘. คุณธนเดช - คุณปณิกา บุญหยง	๑๐,๐๐๐ บาท
๙. ผศ.ยุวดี ชาติไทย	๑๐,๐๐๐ บาท
๑๐. คุณธงชัย - คุณปัญญา - คุณณัฐชัย ช้างพุ่ม	๒,๐๐๐ บาท
๑๑. คุณสายัน - คุณศิริพร ศรีวงคุณ	๒,๐๐๐ บาท
๑๒. คุณสงวน - คุณวาริ วิมุกตะสพ	๑,๐๐๐ บาท
๑๓. คุณศมาภรณ์ ศิริมงคล	๑,๐๐๐ บาท

เจดีย์บุรพาฐิตวิริยาประชาสามัคคี